

Διάλογος
για το συνέδριο

Σημίτης: Να πού διαφωνώ

Η Συνέντευξη στον ΓΙΑΝΝΗ ΠΡΟΒΗ
έντονη, αν και όχι ηχηρή διαφωνία του με βασικές πλευρές της πολιτικής στρατηγικής, που διατυπώνεται στα προσυνεδριακά ντοκουμέντα του ΠΑΣΟΚ, έφεραν τον Κώστα Σημίτη στις πρώτες σελίδες του Τύπου την εβδομάδα που πέρασε.

Στη συνέντευξη, που παραχώρησε στην «ΕΠΙ της Κυριακής», ο κ. Σημίτης μιλάει για πρώτη φορά δημόσια για τη διαφωνία του.

Αμφισβητεί την «εθνική στρατηγική», όπως αυτή καταγράφεται στην κυρίαρχη μέχρι σήμερα λογική της ηγεσίας του ΠΑΣΟΚ, γιατί πιστεύει ότι αποτελεί «στρουθοκαμηλισμό» το να θεωρεί κανείς ότι μπορεί η Ελλάδα να επιβάλει τους όρους της στα πλαίσια του διεθνούς ανταγωνισμού.

Ωστόσο, το μέλος του ΕΓ του ΠΑΣΟΚ θεωρεί πως δεν τον αφορούσαν οι χαρακτηρισμοί, στους οποίους προέβη πρόσφατα ο πρόεδρος του Κινήματος για να επικρίνει όσους αμφισβήτησαν, και στην τελευταία συνεδρίαση της ΚΟΕΣ, την αναγκαιότητα της εθνικής στρατηγικής του Κινήματος.

Πιστεύει ότι το επικείμενο συνέδριο του ΠΑΣΟΚ δεν θ' αντιμετώπισει ριζικά το πρόβλημα της νέας φυσιογνωμίας του και αναγνωρίζει ότι πολλοί από τους συντρόφους του στο ΠΑΣΟΚ ενοχλούνται με τις συχνά «αιρετικές» αντιλήψεις του.

«Λάθος

ανάλυση»

● **Λοιπόν, πού διαφωνείτε κ. Σημίτη;**

— Διαφωνώ στο εξής σημείο: Στο κείμενο των πολιτικών θέσεων, το οποίο παρουσιάστηκε στη συνεδρίαση της ΚΟΕΣ, ο προσδιορισμός της πολιτικής στρατηγικής του ΠΑΣΟΚ προκύπτει από μια ανάλυση της κοινωνικής πραγματικότητας, η οποία δεν σταθμίζει ουσιά τη σημασία των εξωγενών και ενδογενών παραγόντων. Δίνει ιδιαίτερη έκταση στην περιγραφή των προβλημάτων της εξωτερικής πολιτικής και υπερτονίζει το ρόλο που παίζουν παράγοντες, όπως η πολιτική των ΗΠΑ, οι ισορροπίες σε παγκόσμιο επίπεδο, η σταθερότητα στα Βαλκάνια, οι πολιτικές των ευρωπαϊκών χωρών.

Παρουσιάζεται με τον τρόπο αυτό μια εικόνα, ότι οι αιτίες για τα προβλήματα του τόπου, οι αιτίες των δυσκολιών μας είναι εξωγενείς, είναι η ποικιλομορφία εξωτερική επέμβαση.

Το αποτέλεσμα αυτής της ανάλυσης είναι να υποτονίζεται απέναντι στους εξωτερικούς παράγοντες η ανάγκη άμυνας με τη συνεχή προβολή του εθνικού στοιχείου.

Κατά τη δική μου γνώμη, οι αδυναμίες της χώρας μας δεν προκύπτουν από εξωτερικές επιβουλές και εξωτερικές επεμβάσεις. Δεν είμαστε μια κοινωνία η οποία λίγο έως πολύ λειτουργεί άρτια και απορρυθμίζεται από εξωτερικούς παράγοντες. Οι δυσκολίες μας έχουν τις ρίζες τους στο εσωτερικό της χώρας, είναι ενδογενείς.

Προκύπτουν από τις διαρθρωτικές αδυναμίες της κοινωνίας και της οικονομίας μας, από τον κατακερματισμό της κοινωνίας σε ομάδες με ειδικές σχέσεις με το κράτος, από το συντηγνακό φαινόμενο, από τον πελατειακό χαρακτήρα της διοίκησης, από το πλήθος των μικρών επιχειρήσεων, τον έντονο προστατευτισμό, την έλλειψη παιδείας.

Η πολιτική ανάλυση θα πρέπει να στραφεί προς αυτά τα φαινόμενα και η πολιτική στρατηγική και το πολιτικό πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ να διαγράφει τον τρόπο, με τον οποίο θα τα αντιμετωπίσουμε. Μόνο ανεπιτυχόμε να αντιμετωπίσουμε αυτές τις αδυναμίες μας, θα εκουγχώνισουμε την κοινωνία μας και θα έχουμε μια πραγματικά εθνική στρατηγική.

● **Εσείς, κατατηγίζετε να κείμενα των πολιτικών θέσεων και της διακήρυξης;**

— Ψήφισα υπέρ της γνώμης η οποία και πλειοψηφίσει, ότι τα κείμενα αυτά είναι «κείμενα εργασίας», που πρέπει να συζητηθούν στην οργάνωση, ώστε να εκφέρουν όλοι ελεύθερα τις απόψεις τους και αργότερα ν' ανασυνταχθούν, ώστε να παρουσιαστούν οι τελικές εισηγήσεις της ΚΟΕΣ στο συνέδριο.

«Είναι

στρουθοκαμηλισμός»

● **Είπατε ότι υπερτονίζεται το εθνικό στοιχείο στις θέσεις. Δεν νομίζετε, όμως, ότι μέσα σ' έναν κόσμο που διαρκώς «διεθνοποιείται», κ. Σημίτη, μια μικρή χώρα σαν την Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να δίνει έμφαση στην εθνική της στρατηγική, ίσως και περισσότερο από άλλες χώρες;**

ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΖΕΙ «ΣΤΡΟΥΘΟΚΑΜΗΛΙΣΜΟ» ΤΟ ΝΑ ΘΕΩΡΕΙ ΚΑΝ

— Το ερώτημα είναι ποια πρέπει να είναι η εθνική στρατηγική, ποιους στόχους πρέπει να έχει. Η Ελλάδα έχει φθάσει σ' ένα σημείο ανεπτυξής, όπου το διεθνές περιβάλλον παίζει καθοριστικό ρόλο για τις εσωτερικές εξελίξεις. Η οικονομία μας, είτε το θέλουμε, είτε όχι, επηρεάζεται από τις διεθνείς εξελίξεις και τις αποφάσεις που παίρνονται στα διεθνή κέντρα. Από τις τιμές του πετρελαίου, τα διεθνή επιτόκια, την ανάπτυξη του εμπορίου, τη ροή των επενδύσεων των πολυεθνικών. Νέες υπερεθνικές διαδικασίες, στις οποίες δεν έχουμε καθοριστική παρουσία, διαμορφώνουν για μας ένα νέο οικονομικό πλαίσιο. Το εξωτερικό περιβάλλον ορίζεται το πλαίσιο της δράσης μας.

τα. Ένας Γερμανός χρειάζεται όλο και λιγότερα μάρκα για ν' αγοράσει ένα στρέμμα ελληνικής γης, έναν τόνο πορτοκάλια, ένα μέτρο ελληνικό ύφασμα.

Ένας Έλληνας χρειάζεται όλο και περισσότερες ελληνικές δραχμές για ν' αγοράσει μια γερμανική μηχανή, ένα ιταλικό κοστούμι, μια ολλανδική κονσέρβα γαλακτός. Η υποτίμηση οδηγεί στο ξεπούλημα του μόχθου μας και της χώρας μας. Και γι' αυτό ακριβώς θα πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας, όχι σε εξωτερικές επιβουλές, αλλά κυρίως και πρωτίστως στην αναμόρφωση της οικονομίας και της κοινωνίας μας, ώστε ν' αποκτήσουμε τη δυνατότητα να συμμετέχουμε στις διεθνείς εξελίξεις και να μη χάνουμε

όρους που μας είναι συμφέροντες.

Να προχωρήσουμε στην ευρωπαϊκή ενοποίηση, αλλά μόνο υπό συνθήκες που θα επιλέξουμε.

Να διαπραγματευτούμε με τους Ευρωπαίους τους κανόνες της ευρωπαϊκής οικονομικής και νομισματικής ένωσης, ώστε να μην υπάρξουν διαφορετικές ταχύτητες ανάπτυξης στην Ευρώπη.

Εγώ είμαι της άποψης, αντίθετα με τη γνώμη αυτή, ότι η γκάμα των δυνατοτήτων μας είναι περιορισμένη. Γιατί η οικονομία και η κοινωνία μας έχει περιορισμένες δυνατότητες, γιατί η χώρα έχει τεθεί από δεκαετίες σε συγκεκριμένη τροχιά και δεν διαθέτει απεριόριστες δυνατότητες.

Θέμα πολιτικής

βούλησης

● **Είναι, λοιπόν, μοιραίο η Ελλάδα να τεθεί στην τροχιά της 4ης ταχύτητας στην Ευρώπη;**

— Δεν είναι καθόλου μοιραίο. Για ν' αποφύγουμε αυτό, πρέπει να παλέψουμε στο εσωτερικό της χώρας με τις διαρθρωτικές μας αδυναμίες, να διαμορφώσουμε μια ανταγωνιστική οικονομία και μια ανταγωνιστική κοινωνία.

Το σημείο που θέλω να τονίσω είναι ότι δεν είναι θέμα της πολιτικής μας βούλησης, στη διαπραγμάτευση με τις χώρες της Ευρώπης, σε ποια ταχύτητα θα βρισκόμαστε.

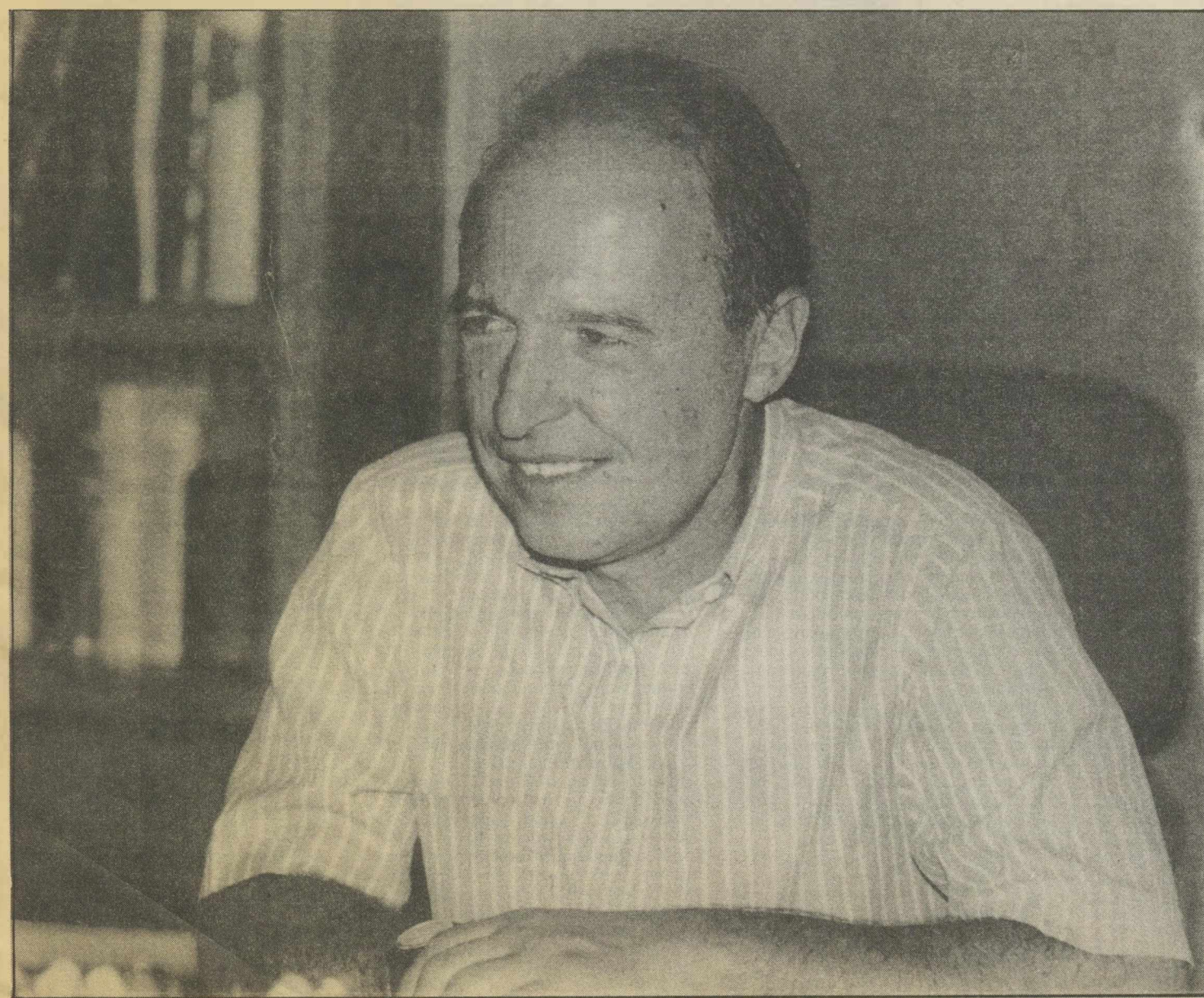
Είναι θέμα πολιτικής μας βούλησης σε σχέση με τις εσωτερικές μας αδυναμίες. Κι εκεί πρέπει να στρέψουμε την προσοχή μας.

Εάν στρέψουμε εκεί την προσοχή μας, θα μπορούσαμε να διατηρήσουμε και να βελτιώσουμε τη θέση μας στο διεθνές καταμερισμό εργασίας. Αν αρνηθούμε να προσαρμοστούμε, δεν θα διατηρήσουμε τα κερτήματα, όπως υπονοεί η πρώτη άποψη και πιστεύουν πολλοί, απλώς θα χειροτερεύουμε την κατάσταση.

Γιατί...

«Ρομπέν των δασών»;

● **Ο χαρακτηρισμός «Ρομπέν των δασών», που χρησιμοποιήσατε για να επισημάνετε μια υπαρκτή ενδοχρημείως αδυναμία, δεν φοβάστε ότι θα σας επιστραφεί με την παρλλαγή του... «Ρομπίν των Βρυξελλών»;**

ΕΙΣ ΟΤΙ Η ΕΛΛΑΔΑ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΠΙΒΑΛΛΕΙ ΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΤΗΣ

— Το κείμενο στο οποίο άσκησα κριτική περιέχει πολλές υποσχέσεις σε διαφορές κατευθύνσεις. Πιστεύω ότι ένα κείμενο που καθορίζει την πολιτική στρατηγική θα έπρεπε να περιγράφει το κεντρικό πρόβλημα της ελληνικής κοινωνίας και να το αντιμετωπίζει θετικά. Κι αυτό το πρόβλημα είναι ότι η κρατική παρέμβαση αναπαράγει τον κατακερματισμό του κεφαλαίου, αναπαράγει τις κοινωνικές ανισότητες μέσω πελατειακών ρυθμίσεων, την άνιση αναδιανομή των πόρων μέσω του άνισου φορολογικού συστήματος.

Η πολιτική στρατηγική του ΠΑΣΟΚ, το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ θα έπρεπε να περιέχει συγκεκριμένα μέτρα για τον περιορισμό του τύπου αυτής της κρατικής παρέμβασης, τον περιορισμό του συντηγνακού φαινομένου, της παραοικονομίας, των ανισοτήτων μεταξύ των κοινωνικών ομάδων. Το πρόγραμμα του ΠΑΣΟΚ θα έπρεπε να περιέχει μέτρα για μια αναμόρφωση της κοινωνίας.

Θα έπρεπε, λοιπόν, να είναι όχι μόνο ευχάριστο προς κάθε κατεύθυνση, αλλά και δυσάρεστο απέναντι σ' εκείνους κ' εκείνα τα φαινόμενα που προσδιορίζουν την αρνητική μας πορεία. Οι Βρυξέλλες δεν έχουν καμία σχέση με τα παραπάνω...

Καμία σχέση

με παρατηρήσεις

● **Πάντως, κ. Σημίτη, ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, μιλώντας την Τρίτη το βράδυ προς τους δημοσιογράφους χαρακτηρίζει «τουλάχιστον αρελές» τις απόψεις εκείνων των στελεχών, που μίλησαν στην ΚΟΕΣ για ν' αμφισβητήσουν την εθνική στρατηγική του ΠΑΣΟΚ. Ηθελα να μου πείτε ευθέως. Νομίζετε ότι σας αφορά αυτός ο χαρακτηρισμός;**

— Δεν με αφορά αυτή η παρατήρηση. Όπως προκύπτει από τα παραπάνω, η διαφωνία μου έγκειται στις κατευθύνσεις της πολιτικής. Η εξάρτηση σήμερα δεν είναι πολιτική, είναι κυρίως οικονομική. Η χώρα μας είναι σε μεγάλο βαθμό σήμερα οικονομικά και τεχνολογικά εξαρτώμενη. Η εξάρτηση, άρα, δεν αντιμετωπίζεται με αγώνες της μορφής της επανόστασης του 1821 ή του πολέμου του 1940.

Αντιμετωπίζεται με αγώνες που αφορούν τις διαρθρωτικές μας αδυναμίες, με συνεχή προσπάθεια ν' αντιμετωπίσουμε τις αιτίες που μας οδηγούν, ώστε να προσφέρουμε σε άλλους για ν' αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα

μας. Θα έλεγα, με κάποια δόση υπερβολής, ότι θα πρέπει να διακρίνουμε ανάμεσα σε μια εθνική στρατηγική και σ' έναν εθνικισμό, ο οποίος συγχέει τα προβλήματα και παρεμποδίζει να βλέπουμε τις λύσεις.

● **Κύριε Σημίτη, είστε σοσιαλδημοκράτης...**

— Δεν μου αρέσουν οι ταμπέλες. Θα σας απαντήσω, αν μου προσδιορίσετε τι εννοείτε...

● **Ηθελα, λοιπόν, να συνεχίσω με το εξής. Σε μια εποχή που γκρεμίζονται τα οράματα, θεωρείτε ότι η δυτική σοσιαλδημοκρατία δικαιούται να αισθάνεται δικαιωμένη;**

— Η δυτική σοσιαλδημοκρατία είναι δικαιομένη στις χώρες του υπαρκτού σοσια-

Αυτό είναι η θετική πλευρά. Η καταπολέμηση των αρνητικών φαινομένων είναι μια υποχρέωση των σοσιαλιστικών κομμάτων, σε όλες τις χώρες της Ευρώπης.

● **Κύριε Σημίτη, μου δίνετε την αφορμή να διατυπώσω μια απορία που ακούγεται από πολλούς. Σας διακρίνει, λένε, ένας καθηγητικός ακαδημαϊσμός, που συχνά σας οδηγεί στο να μην υπολογίζετε το πολιτικό κλίμα, ούτε και μια ιστορικά διαμορφωμένη αντίληψη στο ΠΑΣΟΚ...**

— Προσπάθησα στα πλαίσια του ΠΑΣΟΚ να εκφράσω πάντα ελεύθερα τη γνώμη μου για να συμβάλω στις συζητήσεις και να προωθήσω το διάλογο. Το ΠΑΣΟΚ ήταν ένα κομ-

● **Θέλετε να πείτε ότι πολλοί σύντροφοί σας ενοχλούνται από τις απόψεις του Κώστα Σημίτη;**

— Πολλοί σύντροφοί μου ενοχλούνται, εάν κάποιος — και όχι μόνο εγώ — εκφράζει μια άποψη, η οποία δεν εντάσσεται στο κύριο ρεύμα σκέψης του κόμματος. Πιστεύουν ότι πρέπει πάνω απ' όλα η ενιαία αντίληψη.

Η εμπειρία, όμως, των τελευταίων ετών έδειξε ότι η ενιαία αντίληψη φτωχαίνει ιδεολογικά και προγραμματικά τα κόμματα, και γι' αυτό κυρίαρχη γραμμή πρέπει να είναι η ενιαία δράση, η οποία προκύπτει από τη σύνθεση πολλών διαφορετικών αντιλήψεων.

Το συνέδριο

● **Είστε ικανοποιημένος από την προετοιμασία του συνεδρίου;**

— Κατό από τις περιστάσεις που υπάρχουν σήμερα η προετοιμασία του συνεδρίου, πιστεύω ότι είναι σχετικά ικανοποιητική. Το συνέδριο αυτό, βέβαια, δεν πρόκειται να είναι και δεν θα μπορούσε να είναι το συνέδριο που θ' αλλάξει ριζικά το ΠΑΣΟΚ. Θα συμβάλει, όμως, με τις προσυνεδριακές διαδικασίες και τον ελεύθερο διάλογο, με την επιλογή νέων στελεχών, με την πληροφόρηση η οποία θα υπάρξει στη βαθμιαία αναμόρφωση της φυσιογνωμίας του ΠΑΣΟΚ.

● **Εσείς, δηλαδή, πώς οραματίζετε το ΠΑΣΟΚ, κ. Σημίτη;**

— Θα σας απαντήσω, εισηγμαινόντας ένα σημείο από την «Πρόταση για Διακήρυξη του Πανελληνίου Σοσιαλιστικού Κινήματος», την οποία κατέθεσα: «Για να εφαρμόσουμε τη δημοκρατία στην κοινωνία πρέπει να την κάνουμε πράξη μέσα στο ίδιο μας το κόμμα.

Το κόμμα πρέπει ν' αποτελεί πρότυπο για να αναδεικνύει με το παράδειγμα του μεθόδους για άσκηση της λαϊκής κυριαρχίας. Γι' αυτό σταθερή και μόνιμη επιδίωξή μας είναι η καταστατική λειτουργία του κόμματος, η ισότιμη συμμετοχή όλων των μελών, η συλλογικότητα στις αποφάσεις και η συντροφικότητα στη δράση». Θέλω να τονίσω, επίσης, ότι μια παράταξη που αγωνίζεται για συγκεκριμένη διαμόρφωση της κοινωνίας χρειάζεται ηθική αντίληψη για να στηρίξει ιδεολογικά την κοινωνική οικονομική δομή που επιδιώκει. Το ΠΑΣΟΚ χρειάζεται γι' αυτό αξίες, αρχές για να δώσει στα μέλη του υπόσταση και ελπίδα. Χωρίς αυτές τις αξίες παραμονεύει καθημερινά η εύκολη λύση, η κάθε ενέργεια να κρίνεται με βάση σκοπιμότητες. Σημαντικό στο ΠΑΣΟΚ είναι να κρίνουμε τα πράγματα με τα επιτεύγματά μας και όχι με το τι ανακινούμε ως προθέσεις.

● **Το συγκεντρωτικό πρότυπο λειτουργίας του ΠΑΣΟΚ, το οποίο επισημαίνεται, πιστεύετε ότι θα ξεπεραστεί από το συνέδριο;**

— Ελπίζω ότι θα περιοριστεί σημαντικά, γιατί υπήρξε αντικείμενο γενικής κριτικής.

● **Εσείς, γιατί δεν συμφωνήσατε με την πρόταση για εκλογή Πολιτικού Γραφείου από το συνέδριο;**

— Πιστεύω, όπως το ανέπτυξα και στην εισήγησή μου για το καταστατικό, ότι η ρίζα του συγκεντρωτισμού είναι οι πρακτικές, οι οποίες ακολουθούνται στη σχέση μεταξύ προέδρου και ΕΓ στη λειτουργία του ΕΓ. Η εκλογή του ΕΓ από το συνέδριο, κατά τη γνώμη μου, δεν θα περιορίσει τις πρακτικές αυτές, αντίθετα θα δυσκόλευε ακόμη περισσότερο τη σύνθεση των διαφορετικών άποψεων.

● **Για το θέμα της εκλογής γραμματέα από την ΚΕ, τι λέτε;**

— Σας επαναλαμβάνω την άποψη ότι καθοριστική για τη λειτουργία του ΠΑΣΟΚ είναι η πρακτική και όχι οι θεσμικοί. Πρέπει πρώτα ν' αλλάξουμε την πρακτική και μετά να δημιουργήσουμε θεσμικούς με νέες πρακτικές. Και πιστεύω ότι το θέμα του γραμματέα είναι δευτερεύον.

● **Γράφτηκε στον Τύπο ότι διαφοροποιήθηκε στο θέμα της απεργίας των καθηγητών και του αναπτυξιακού νομοσχεδίου. Αληθεύει αυτό;**

— Σε σχέση με το αναπτυξιακό νομοσχέδιο ήταν δυνατόν δύο τοποθετήσεις: Η μία, καταγγελία του νομοσχεδίου και πρόβλεψη ότι θα οδηγήσει στην καταστροφή. Η άλλη, ότι το νομοσχέδιο είναι δρόμος χωρίς προοπτική, περιέχει ορισμένα μέτρα για την αντιμετώπιση των διαρθρωτικών αδυναμιών της οικονομίας, αλλά κάνει πολύ λίγα και μερικά στη λάθος κατεύθυνση. Υποστήριξα τη δεύτερη γνώμη.

● **Αν καταλαβαίνω καλά, δεν είστε από εκείνους στο ΠΑΣΟΚ που θεωρούν ότι μας πιάει πίσω στο 1900...**

— Όχι, βέβαια. Πιστεύω ότι το νομοσχέδιο έχει πολύ στενή άποψη για την ανάπτυξη. Η κυβερνήτηση πορεύεται μια συγκεκριμένη πορεία, στα πλαίσια της αναγκαστικής για ελληνικής οικονομίας, στην κοινωνική, χωρίς φαντασία και χωρίς τις «νέες ιδέες» που υποσχέθηκε.

Σχετικά με το θέμα των καθηγητών, είχα τονίσει ότι οι καθηγητές θα έπρεπε να λάβουν υπ' όψιν τους τις αντιδράσεις των γονέων και των μαθητών. Θα έπρεπε να λάβουν υπ' όψιν τους ότι ο κρατικός μηχανισμός θα κινηθεί αποτελεσματικά και μια εμμονή στην απεργία, χωρίς τη συμπαράσταση της κοινωνίας, θα μπορούσε να τους οδηγήσει σε απομόνωση. Η εξέλιξη επιβεβαίωσε αυτή την άποψη μου.